

כו ע"ב

[א] גמ' בליל שבת שתיים - שתיים של שבת. גירסת רי"ף ושאר פוסקים.

כח ע"ב

[א] גמ' ולא אומר על טמא טהור, ולא על טהור טמא - כל זה צ"ל למעלה קודם ולא אכשל.

אור אליהו

ערכית של שבת, אף על פי שתפילת מנחה שצריך להשלים הייתה של חול⁷⁰. וכן היא גירסת הרי"ף (יח ע"א) ושאר פוסקים⁷¹.

[א] בגמ': "תנו רבנן, בכניסתו מהו אומר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ולא אומר על טמא טהור, ולא על טהור טמא, ולא ישלחו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם". כך היא הגירסא שלפנינו בגמ'. אמנם לדעת רבינו כל זה, דהיינו "ולא אומר על טמא טהור, ולא על טהור טמא" - צריך להיות למעלה קודם ולא אכשל. וכך צריך לגרוס: "יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שלא יארע

ואין לו דין של גרף של רעי, אמנם זה דוקא אם גם מטיל בכלי הזכוכית רביעית מים. ב. בגרף, כיון שהוא מחרס, אפשר שלא מועילה הטלת מים.

[א] בגמ': "תנו רבנן, טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת, מתפלל בליל שבת שתיים". כך היא הגירסא שלפנינו בגמ'. אמנם בגליון הש"ס של רבינו הוסיף את התיבות "שתיים של שבת", והיינו שצריך לגרוס: "תנו רבנן, טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת, מתפלל בליל שבת שתיים של שבת"⁶⁹. והיינו, שכשמשלים את תפילת מנחה של ערב שבת בליל שבת, צריך להתפלל פעמיים את תפילת

של חול" (עיין הערה 71 שהבאנו סברא זו מדברי רבינו בביאורו לשר"ע). והיינו, שהכלל הוא שמתפלל את תפילת ההשלמה כפי הנוסח שצריך להתפלל בזמן שבו משלים את התפילה.

70. וכן כתב המ"ב (קח ס"ק כה): "אף על גב שבאה לתשלומין של חול, מכל מקום, כיון שעכשיו הוא שבת מתפלל אותה גם כן של שבת". והוסיף בשם כמה אחרונים: "ואם טעה והתפלל השניה של חול, פטור מלהתפלל".

71. כן הוא בבה"ג (א הלכות ברכות פרק ד עמ' מו), רא"ש (ד, ט), שטמ"ק, אגודה (ד, צא), סידור רש"י (קכט), רוקח (תפילה שכו) ועוד. וכן הוא בשו"ע (קח, ט): "טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת, מתפלל ערבית שתיים של שבת: הראשונה לערבית, והשניה לתשלומין". וכתב שם רבינו בביאורו: "של שבת כו' - כן הוא גירסת רי"ף ורא"ש, כמו בסיפא".

המים מותר". וכן הוא בפרישה (שם א): "וכמו שדייקו התוספות מלשונו וזה לשונם, גרף של רעי פירש רש"י של חרס בלוע, משמע לפירושו אבל כלי דלא בלע כגון זכוכית אפשר דשרי, ובלבד שיטיל בהם רביעית מים, אבל בגרף אפשר דלא מהני מים". וכן כתב היד דוד (במהדו"ק): "תוספות ד"ה ובלבד כו' - זה לפי הגהת מהרש"א הדפיסו המדפיסים דיבור אחר, אבל מדברי הב"י סימן פ"ז מוכח דדיבור אַחַד הוא עם מה שלפניו, וכוונתם דהא דזכוכית מותר היינו בנתן לתוכו מים, וכן הוא במרדכי ובתהר"י להדיא. והתימא ממהרש"א שהגיה, וגם בגמרא ליתא תיבת ובלבד". ועיין בספר מילי דברכות.

69. וכן הוא בכת"י: פריס 671 ומינכן 95. וגירסא זו מתאימה להמשך הברייתא לגבי השלמה של תפילת מנחה של שבת במוצ"ש: "טעה ולא התפלל מנחה בשבת, מתפלל במוצאי שבת שתיים